

Gouden drank met een zwa

'Initiatiegroep Thee' liet onderzoek doen naar de duurzaamheid van theeproductie. Hun rapport concludeert dat arbeidsomstandigheden nóg slechter worden, de milieuvervuiling groeit en de prijzen steeds verder dalen.

*Tekst: Lisette Eindhoven
Onderzoek: Stefanie Gahn*

China is de bakermat van onze thee-cultuur. Nederlandse koopvaarders brachten in de 17e eeuw de gouden drank mee uit het Verre Oosten. Pas na de 18e eeuw werd thee een drank voor de hele bevolking; daarvóór was zij slechts voor de rijken. Na de Tweede Wereldoorlog zakte de theeconsumptie in ten gunste van koffie, maar langzamerhand lijkt het enthousiasme voor thee weer terug te komen.

Theepluk

De *Camellia sinensis*, de theeplant, groeit in tropische en subtropische landen op 350 tot 3500 meter hoogte.

De voornaamste theeproducerende landen zijn India, China, Sri Lanka, Kenia, Indonesië en Turkije. China en India gebruiken de meeste thee zelf. Thee wordt in veel landen ook door kleine boeren geteeld. Het is voor hen aantrekkelijk omdat het weinig investering vraagt en het risico van een mislukte oogst klein is. De commerciële pluk begint na ongeveer vijf jaar en de plant kan meer dan 100 jaar productief blijven. De thee wordt met de hand geplukt, veelal door vrouwen. De theebladeren moeten binnen 12 uur na de oogst verwerkt worden.

WWW.IAHRTM.NL

art randje

Thee in soorten en maten

Er zijn meer dan 3000 verschillende theeën. Naast witte thee (ongefermenteerde knoppen), *oolong* (half gefermenteerd) en gearomatiseerde zwarte thee kopen we in Nederland vooral de 'gewone' gefermenteerde zwarte thee en de ongefermenteerde groene thee. Het land van herkomst, de grootte van het blad en de bewerking bepalen de kwaliteit. Uit Noord-India komt bijvoorbeeld betere thee dan uit Argentinië. Er bestaat thee van het hele blad en van gebroken blad, waarbij ook 'fannings' (klein stukjes) en 'dust' (stof) van goede kwaliteit kunnen zijn.

Vervolgens zorgen de 'melangeurs' in de bestemmingslanden voor een constante smaak van de theemelanges die uit vermengde theesoorten bestaan.

Lage inkomens en kinderarbeid

Het werk in de theetuinen is heel intensief. Het planten, onderhouden en oogsten wordt immers met de hand gedaan. Door de lage theeprijzen komt het toch al lage loon van de arbeiders nog verder onder druk te staan. Vrouwen krijgen meestal nog minder loon dan mannen. De lonen liggen ver onder het minimum. Vaste arbeiders worden per dag uitbetaald en hebben hierdoor geen garantie op een vast inkomen. Volgens officiële instanties in India werken er zeker 80.000 kinderen op Indiase theeplantages. Omdat moeders vaak moeten werken om bij te dragen aan het gezinsinkomen, nemen ze hun kinderen mee naar de plantage. Een Unicef-rapport uit 2002 concludeert dat in Kenia ruim eenderde van de theeplukkers nog geen 15 jaar is.

Gezondheidsrisico

Volgens de ILO (internationale arbeidsorganisatie) zijn de belangrijkste gezondheids- en veiligheidsrisico's: snijwonden door theebladeren, spierbeschadigingen door het tillen, dragen en bukken, snijwonden door het gereedschap, slechte weersomstandigheden, slangen- en insectenbeten, lange werktijden en vergiftigingen en chronische gezondheidsklachten door blootstelling aan pesticiden. Er wordt meestal zonder beschermende kleding gewerkt. Vaak worden chemicaliën op een onjuiste manier gebruikt door gebrek aan informatie. Veel plantagearbeiders leven met hun hele gezin op de theeplantage. Gezinnen zijn afhankelijk van de plantage voor hun voedsel, water, onderdak, onderwijs, gezondheid en hygiëne en daar ontbreekt het vaak aan.

Wens: respect voor internationale arbeidsnormen

De 'Initiatiefgroep Thee' streeft naar een theesector zonder dwangarbeid, discriminatie, kinderarbeid, buitensporig overwerk, met vrijheid van

(vak)vereniging en het recht op collectieve onderhandelingen, lonen die basisbehoeften van gezinnen dekken, wettige arbeidscontracten en die een gezonde en veilige werkomgeving biedt.

Biodiversiteit verdwijnt

In de koloniale tijd werden grootschalig theeplantages aangelegd in China, India, Indonesië en Sri Lanka. Door de jaren heen is door de eenzijdige teelt van thee veel vruchtbare grond uitgeput geraakt en weggespoeld. Om toch op deze grond te kunnen blijven produceren is men kunstmest gaan gebruiken. De struiken werden steeds gevoeliger voor plantenziektes en schadelijke insecten, waardoor er regelmatig pesticiden en herbiciden gebruikt moesten worden. Hier is de natuurlijke omgeving uiteindelijk niet tegen bestand. Om plaats te maken voor nieuwe theeplantages worden vaak grote stukken bos gekapt. Ook worden bomen omgehakt voor brandhout voor de theeverwerking en er wordt verpakkingsmateriaal van gemaakt. Zo verdwijnt de biodiversiteit in de eens rijke bosgebieden.

Wens: duurzaam landgebruik

De 'Initiatiefgroep Thee' streeft naar een theesector die minimaal de lokale milieuwetgeving en internationale milieuvverdragen respecteert en volgt. Er moet met beleid omgegaan worden met natuurlijke hulpbronnen zoals (irrigatie)water. Pesticidegebruik moet verminderen. Einddoel is biologische productie, waarbij erosie en bodemuitputting zoveel mogelijk wordt voorkomen. Voor de biologische thee (met EKO-keurmerk, o.a. verkrijgbaar bij natuurwinkels, Simon Lévelt en supermarkten) gebruiken de boeren organische compost die wordt gemaakt van het afval van het land. Onkruid en ongedierte worden op een natuurlijke manier bestreden en op de theetuinen laat men de oorspronkelijke begroeiing staan om bodem en beplanting te beschermen.

Veel thee, lage prijzen

Een groot gedeelte van de wereldwijde theeproductie wordt op veilin-

gen verhandeld, vooral in India. Het voordeel van het veilingssysteem is dat de hoogst mogelijke prijs voor de thee wordt betaald. Vraag en aanbod zijn in balans. Er is echter ook een potentieel nadeel: geheime afspraken tussen theemakelaars die de prijs kunstmatig laag houden. Op wereldniveau beheersen Unilever, Van Rees, James Finlay en Tetley/Stansand de theehandel. Zij hebben grote invloed op het prijsbepalingproces. Soms controleert één bedrijf de gehele productieketen van theestruik tot theezakje. Diverse lage lonenlanden zijn sterk afhankelijk van thee voor hun exportinkomsten. Sinds 1980 hebben de theeproducerende landen hun productie verhoogd. Daardoor is een wereldwijde overproductie ontstaan en is de theeprijs met minstens 15 procent gedaald.

Wens: Eerlijke handel

'Initiatiefgroep Thee' streeft naar een theesector waarin waarden en lasten eerlijk worden verdeeld in de hele keten. In een eerlijke sector krijgen theeproducenten eerlijke prijzen, multinationale ondernemingen betalen belastingen in productielanden en voor iedereen gelden dezelfde regels. Het **Max Havelaar** keurmerk, uitgegeven door stichting Max Havelaar, onderdeel van de Fair Trade Labelling Organization International, staat op die producten waarvoor een gegarandeerde eerlijke prijs is betaald. **Albert Heijn, Algra, Fair Trade Organisatie, Drie Mollen** en **Simon Lévelt** voeren op (een deel van) hun thee het Max

Havelaar keurmerk en deze thee is te koop in o.a. natuurvoedingswinkels, wereldwinkels, Simon Lévelt en diverse supermarkten. Max Havelaar stimuleert duurzame handel voor kleine boeren en plantagewerkers in ontwikkelingslanden door commerciële partijen te inspireren en faciliteren en de consumenten te informeren over eerlijke handel.

Bedrijfsinitiatieven

Een aantal grote theebedrijven hebben de afgelopen jaren stappen gezet om maatschappelijk verantwoord ondernemen in de theesector vorm te geven. Het belangrijkste initiatief is het (Engelse) Ethical Tea Partnership (ETP). Sara Lee International - dat met Pickwick in Nederland een marktaandeel van 65 procent heeft, en Unilever, wereldmarktleider in thee, zijn deelnemer aan het ETP. Bovendien heeft Unilever het Sustainable Tea Initiative (STI) opgezet. Op papier zijn ETP en STI lovenswaardige initiatieven, maar de analyse in het "Sustainabilitytea" - rapport van de 'Initiatiefgroep Thee' toont aan dat er nog wel het een en ander aan schort. ETP besteedt geen aandacht aan de milieuaspecten en STP blijft in gebreke als het gaat om sociale standaarden. Bij zowel ETP als STI komen lokale belanghebbenden onvoldoende aan het woord.

De ideale thee

Aandacht voor het milieu en voor de verbetering van sociale en economische omstandigheden levert de ideale thee op: milieuvriendelijk en eerlijk. ■

Simon Lévelt

Simon Lévelt is een Nederlands bedrijf dat actief is op het gebied van duurzaamheid. Zo heeft het bedrijf directe, langdurige relaties met producenten in Mexico, Peru en India. Er wordt rechtstreeks ingekocht tegen een eerlijke prijs. De tussenhandel is uitgeschakeld waardoor Simon Lévelt een betere prijs kan bieden en ook zelfs bonussen voor kwaliteit en biologische teelt. Op deze manier verbetert de marktpositie van de producent, zodat deze minder kwetsbaar en afhankelijk is. Simon Lévelt biedt kennis, ervaring en financiële ondersteuning bij het verbeteren van de productkwaliteit, voor de overstap naar biologische teelt en het realiseren van sociale projecten. Zie www.simonlevelt.nl voor o.a. theezetadvies!

Sustainabilitytea

De 'Initiatiefgroep Thee' is een samenwerkingsverband van Nederlandse maatschappelijke en ontwikkelingsorganisaties en vakbonden die de sociale, ecologische en economische omstandigheden in de theesector in productielanden wil verbeteren. Ondermeer Both ENDS, Fairfood, FNV Bondgenoten, Landelijke India Werkgroep, Oxfam Novib, SOMO (Stichting onderzoek multinationale ondernemingen) en de South North Federation nemen er aan deel.

De initiatiefgroep gaf opdracht voor het dit jaar verschenen rapport 'Sustainabilitytea, The Dutch Tea Market and Corporate Social Responsibility' van SOMO (Stichting onderzoek multinationale ondernemingen), Pro Found (Advisors in Development) en de Landelijke India Werkgroep (LIW). www.indianet.nl/sustainabilitytea; www.somo.nl; www.fairfood.org; www.bothends.org; www.fairtrade.net.